

✓ Promote incentives (targeted financial assistance, EU grants) for domestic enterprises whose activities under martial law are focused on improving the environmental friendliness of their products.

✓ Intensification of cooperation between the EU and Ukraine in the field of research and development and exchange of information on environmentally friendly technologies and innovations. Development of partnerships between communities, enterprises, governmental and scientific institutions, educational institutions, etc. of the EU and Ukraine to promote sustainable transformations in the field of ecology and environmental protection.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНЦЕПТ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО СИНЕРГІЗМУ В РОЗВИТКУ ПРОДОВОЛЬЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Т.В. Бочуля, д-р екон. наук, проф. (*ДБТУ, Харків*)

Стратегічний пріоритет розвитку соціально-економічної системи України полягає в стратегії вступу до Європейського союзу, що відповідно передбачає переорієнтацію економіки та реалізацію нових форм сталого розвитку.

Наразі урядом України визначено низку заходів та ухвалено стратегію на шляху трансформації продовольчих систем задля забезпечення їх стійкості, що сприятиме досягненню цілей сталого розвитку. У цій стратегії закладено основу активної інституційної трансформації економіки зі збалансуванням її соціальних та екологічних складових, які сукупно створюють інтеграційну модель економіки. Це не просто поєднання природно-ресурсного менеджменту, інноваційних механізмів управління, технологічних рішень, децентралізованого управління на основі просторового каркасу розвитку країни. Це новий концепт сталого розвитку, в основі якого лежить синергізм бізнес-екосистем кластерного характеру з політикою інноваційного розвитку.

Продовольча система країни є фундаментом сталого розвитку економіки, що на сьогоднішній день має низку ускладнень, як наслідок воєнної агресії з боку Росії. Нагальним питанням є відновлення природно-ресурсного потенціалу, соціальної та виробничої інфраструктури, забезпечення зайнятості та добробуту населення з поступовим нарощуванням виробництва.

Євроінтеграція орієнтує розвиток продовольчої системи країни на низку реформ, вимог та стандартів Європейського Союзу, що відповідно передбачає осучаснення традиційної агроекологічної концепції з орієнтацією на інноваційність в моделі “бізнес - людина - екологія”. Інноваційність в такій моделі реалізується за рахунок нових технологій енергетичного комплексу з використанням альтернативних джерел енергії, розширення технологічного розвитку у виробництві та транспортуванні, запровадження еколого-ефективної індустрії з розвитком професійного потенціалу.

Перехід на концепцію наноекономіки із застосуванням можливостей штучного інтелекту, використання переваг взаємодії, обміну знаннями та синергією рішень. Ця модель має враховувати специфіку воєнного стану, передусім регіональні відмінності, що виявляється в реалізації низки заходів, використанні ресурсів, запровадженні змін та відновленні територій. У сукупності врахування регіонального аспекту покликане запобігти соціально-економічній амплітуді як виявлення деформації інноваційної моделі.

Дієвим механізмом еколого-економічного синергізму є кластерні об'єднання, що являють собою інституційні форми бізнесової екосистеми, сформовані на засадах відповідального управління, соціальних цінностей, циркулярної економіки, постійної концепції навчання, технологічній спрямованості соціально-економічних процесів. Кластери орієнтують на триєдність в інтересах розвитку економіки, екологічного балансу та добробуту населення.

Механізми кластерного партнерства дозволяють досягти найвищої ефективності у співпраці влади та бізнесу, професійних організацій та навчальних структур, що реалізується в сучасній моделі синергетичного партнерства. Загальна ідея синергетичного концепту партнерства полягає в збалансованому розвитку бізнесової екосистеми з акцентом на деформаційні виявлення в регіональному розвитку, що усувається на підставі механізмів просторового управління.

Європейська практика демонструє низку переваг щодо формування кластерного партнерства з інституціональною основою, що дозволяє реалізувати еколого-економічний синергізм сталого розвитку. Європейська модель орієнтована на концепти наноекономіки з просторовим та екологічним концептом її розвитку. Також важливим елементом цієї моделі є триєдність співпраці влади, бізнесу та людського капіталу.

Сумісно це створює необхідний потенціал для забезпечення партнерства вищого рівня, на якому реалізуються спільні завдання та єдина мета з нівелюванням деформації в принципах та методах прийняття рішень.

Для української практики європейська модель еколого-економічного синергізму є найбільш ефективною та дієвою з огляду на необхідність швидкого реагування на виклики сьогодення щодо відновлення ресурсів та соціально-економічного зростання. Застосування цієї моделі дозволить також забезпечити посилити співпрацю між ключовими учасниками соціально-економічних відносин. Сукупно це дозволить активізувати інвестиційну діяльність, саморозвиток територій, ефективність еколого-бізнесової концепції, покращити діалог між владою, бізнесом та населенням.

CHALLENGES OF SUSTAINABLE AGRI-FOOD SYSTEMS IN UKRAINE BASED ON POLISH EXPERIENCES

N. Savytska, DSc, professor, (*State Biotechnological University, Ukraine*)
natalisavitska2010@gmail.com

A. Malak-Rawlikowska, DSc, professor (*Warsaw University of Life Sciences (SGGW), Poland*)
agata_malak-rawlikowska@sggw.edu.pl

The problems of sustainable development of food systems in Poland and Ukraine have many common aspects related to environmental, economic and social factors. The main environmental concerns are associated with the efficient use of natural resources such as water, soil, and biodiversity to prevent depletion and degradation. In both countries, we may observe challenges related to intensive use of agrochemicals, which leads to soil degradation, reducing its fertility and requiring more and more investments in restoration; problems with the rational use of water resources, which leads to their shortage and deterioration in quality; environmental pollution, which negatively affects public health and the quality of agricultural products. The other environmental challenge is decreasing biodiversity. Sustainable farming practices, including reducing agricultural pollution, proper crop rotation, and reintroducing/preserving traditional farming landscape elements, could prevent natural habitat destruction and biodiversity loss.

In the scope of economic challenges of the food system sustainability, one can mention ensuring fair market access, especially for small-scale producers to make them possible to receive fair compensation for their products. It is essential both for Poland, a typical small-scale family farming country, and in Ukraine, where, apart from large agro-holdings, a large part of food self-sufficiency is based on small households and family farms. These farms should be able to balance the cost of sustainable practices with profitability and investments. Meeting these objectives could be difficult without appropriate support from agricultural and social policy measures and resources. Poland's membership in the European Union since 2004 has positively impacted its food system through the Common Agricultural Policy (CAP). Polish farmers have financial support that promotes modernization and sustainable dimensions of farm development. EU membership has also opened up